

A RÉGI MAGYARORSZÁG NYÁRI ÖRÖMEI

Pest-Buda hatalmas központ volt a régi Magyarország idejében is, de nyáron ez nem látszott meg rajta. Egyetlen ember volt, aki ragaszkodott ahhoz a tételéhez, hogy Budapesten lehet legjobban nyaralni. Ez báró *Podmaniczky Frigyes* volt. Mások nem osztoztak e véleményében, hanem Péter és Pál napján, amikor az iskolákban kiosztották a bizonyítványt, ők is obsitot éreztek a zsebükben és szétszaladtak. Amint a költő mondja, „ki gyalog, ki lovon, ki ha éppen mászva“ mentek vidékre. Ötven év előtt a pesti értelmiség nagy részének még vidéken volt a gyökere. Sokuknak volt vidéken birtoka, ha az nem, birtokos-rokona, barátja.

Az emberek nagyrésze falura ment, ahol falusi örömök vártak rá: lovaglás, kocsikázás, vadászat puskával, vízlával, sok helyen agarászás is. Előkelő helyen formásan ment a dolog. Nekiöltözötten lovagoltak ki a hölgyek és az urak, ahogy azt a kor metszetein lehet látni, vagy azon a szép festményen, amelyik *Semsey grófné* és gróf *Sándor Móric* lovaglását ábrázolja. A romantika kedvéért a grófnét ezen a képen elragadta a lóva, rendszerint azonban baleset nélkül zajlott le az ilyen régimódi, uri sportolás.

E lovas világban a fiatalság is felkéredzkedhetett némelykor a ló hátára, az esetek többségében azonban meg kellett elégednie szerényebb szórakozással: parittyázással, flóber-puskával, verébvadászattal. Kugli és tennisz

elsősorban a nagyoké volt, a déli órákban azonban zavartalan prédája a serdületlen fiatalságnak.

Aki nem ment a vidékre, az a vadászat kivételével a *Svábhegyen* is élvezhette mindazt a boldogságot. Fürdő sem volt a Svábhegyen, de végre is, aki fel tudott menni a hegyre, az le is tudott jönni arról valamelyik uszodába. Sokan jártak a *Császárba*, a kor tipikus szórakozása azonban a Duna-uszoda volt.

Ide szorgalmasan jártak a hölgyek, amiről hetven évvel ezelőtt egyik hírlap így tudósít:

— Érdemes közelebbről tekinteni meg e zajos, vidám életet. Az uszodák s hideg fürdők már reggeli 5 órakor nyílnak meg a közönségnek. A nők csak délelőtt 7-től 10-ig használhatják azokat, míg a nap többi órájában mi férfiak uralkodunk. A nők: anyák, leányok s guvernántok tömegesen zárandokolnak *Walter*, *Scholtz* és *Kammermayer* uszodáiba és az uszómesterek egyhangú ítélete szerint — *személyesen nem szabad erről meggyőződésünk* — erélyben, kitartásban s ügyességben versenyeznek a férfakkal, élénkségekben s vidámságban pedig felülmúlják őket. Ha a magas parton arra sétálunk a délelőtti órákban, számtalan *vörös alak* virit felénk, melyeknek feje ki sem látszik a szélesernyőji viaszfőkötőtől, mely alá a dús hajzat van tuszkolva. Csak nagyrítkán villan meg olyan *messzepirosító karcsu alak* a levegőben s ez az ugynevezett második emeletéről ugrik a habok közé. Hogy ez

aki élve lesz kettéfűrészelve és női fejével mégis él. Felnötteknek tíz krajcár, gyerekeknek öt krajcár, a vitéz urak őrmestertől lefelé a felét fizetik! Csak folyvást, folyvást urak és hölgyek, az előadás minden pillanatban kezdődik!

— Valami nagyszerű, valami remek! — Bömbölt át a másik oldalról a „tanagrás ember” öblös hangja. „Itt látható a hatlábu és kétfejű borju, mind a két fejével él” — halatszik valahonnan. — „Nézzék meg a szépséges Haverda Mariskát, abban a pillanatban, mikor ráveszi a barátját, hogy lője le az anyját! Mi történt a dánosi csárdában, hogyan gyilkolták meg a szerb királyt, itt van Kleopatra kígyója és Léda hattyuja és a világ legmagasabb kínai embere” — kínálja látivalóit a panoptikumos ember torzszakadtából és hatalmasakat vág bele az előtte álló dobba és a cintányérra, hogy csak ugy zeng körülötte minden. De van hatás, mert a legfrissebb eseményeket igéri és adja a viaszfigurás muzeumában. Papp Béla, az uri gyilkos, Micsinai, a postarabló, Rigó Jancsi, a hercegnő-szöktető — ma úgy mondanák, hogy „nőragadó”-cigányprimás, Dreyfus, Lujza főhercegnő és Gironde nyelvmester, Luccheni, Erzsébet királyné gyilkosa, Zeppelin gróf, a kormányozható léghajó feltalálója és a többi kortárs mind békés egyetértésben állnak a bámulók előtt.

A célbalövők puffogatnak, a pofozó ember nagyokat bödül, az erőmérő kalapács akkorákat lő, mintha dinamitpatron robbant volna, a rezesbanda teljes erővel dolgozik, jobb lesz egy kicsit kiszellőztetni a megfájdult fejünket és más, csendesebb vidékre evezni. Igenis „evezni” a ligeti nagy tóra! Ennél remekebb élvezet alig van a Ligetben! A jégpálya pavillonja mellett van a „kikötő”, itt sorakoznak egymás mellé a szebbnél-szebb, ragyogóan ríkió színekre mázolt csónakok, nagy választékban az egyszemélyestől egészen a nagy családi ladikig, kinek ahogy tetszik. A tó vize nem mindig a legbiztatóbb, mert zöldesszürke árnyalataival nagy békanyáltermést mutat és Vajdahunyad háta mögött az evező is meg-megakad a csatagos hínárban és sűrű zöld lében. Befordulni a vízbe egyáltalában nem gesztusos, de nehéz is megcselekedni, mert a különböző női nevekre keresztelt ladikok olyan nehézkes alkotmányok, hogy egész művészet volna belőle kifordulni. Aki azonban széles jókedvében és kellő mennyiségű szesz elfogyasztása után — rendszerint holdvilágos éjszaka — mégis befordul a vízbe, akár gyalog is kijöhet, mert a legmélyebb részén is éppen ha derékig ér a víz.

Csak estefelé csendesedik a nagy ligeti zsvajgás. A nap fáradalma után ilyenkor a komolyabb muzsáknak hódol a Liget népe. Nagy kör állja körül a Barokaldi cirkuszt, mert kívülről mégis olcsóbb nézni, mint bent, ahol egy ülőhelyért 40 krajcárt is elkérnek!

A katonazenekarnál is széles embergyűrű élvezi a divatos karmestert, aki minden egyes hangszerre külön kar-, fej-, láb- és testmozdulattal tornászik a zenekar élén és nagyobb tapsokat kap, mint az Opera akármelyik világhírű karmestere.

Késő este pedig „foglalt” minden pad a Liget legsűrűbb és legsötétebb részein. Ide már csak messziről, a sűrű lombokon átszűrődve hallatszik a zene a „Trieszti nő” vagy a „Zöld Vadász” tájáról, de ez nem is fontos. Sokkal komolyabb dolgokról folyik itt a diskurzus, ha ugyan beszélnek egyáltalában...

— Ujjé, a Ligetben nagyszerű!

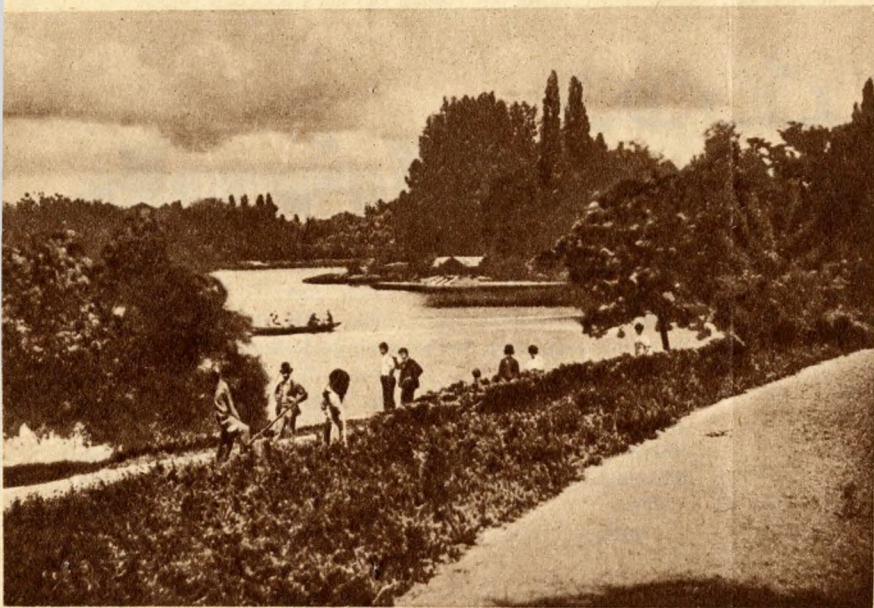

A legnépszerűbb mulatságok egyike volt a „zabáló-verseny”.

Az ingyen-publikum hallgatja a kikiáltót.
Alsó kép: legszebb emlék egy gyorsfénykép.

A városligeti tó a múlt század végén.

gyakrabban nem történik, annak inkább szemérem, mint ügyességihiány az oka. Ismerünk oly menyecskét, ki leánykorában a Margitszigettől a Sóbázig való usztában csak egyszer pihent meg a Lánchid alatt.

Kitűnő leírás ez, amelyhez — valamivel régebbi időből, 1844-ből — pompás ábrázolásunk van *Marastoni Jakabtól*. Marastoni bepillantást enged nekünk a női uszoda rejtelmeibe. Itt látjuk a hölgyeket *vörös fürdőruhájukban*, fejük részben be van kötve, részben sapka van rajta. Az ernyős viaszfőkötő, ugylátszik, későbbi divat. Általában azonban a fürdőruha a múlt század folyamán lényegében alig változott, sőt a századfordulón még szigorodott, amennyiben a hölgyek *harisnyát* is viseltek. Olyan meztelen láb, amilyen a mi 1844-es képünkön látható, szigorú illetlenség számba ment volna. Közlünk egy 1910-ből való képet is, ez sem mutat még lényeges haladást a mai irány felé.

cifra leányukat a bálba.

Egyik megállapításunk ebből az, hogy már akkor voltak légfürdőzők, a másik pedig az, hogy a bálók a régi világban ugyancsak korán kezdődhettek.

Persze finomkodó körökben az a szólás járta, hogy *nyáron senki sincsen Pesten*. Ezzel szemben a falusiak egészen másképpen

gondolkoztak, ők azt mondták, hogy *nyáron, különösképpen Szent István napján az egész ország Pesten van*. Igazuk is volt, mert nagy csoportokban özönlöttek a városba, ahol nemcsak ismerőst láttak bővíben, hanem Nagy-Magyarország minden részéből találtak népet. Az ő számukra nagy mulatság volt a városbanjárás; az ünnepséget természetesen áhítatosan nézték végig a jóravaló városlakókkal, ha pedig kimentek a lóversenyre, ott már a magas arisztokrácia tagjait is láthatták.

Hát a gyönyörű *Városliget!* Amikor még szabad volt leheveredni a fűben. Aki most akar ilyesmit elkövetni, az meg se álljon a londoni Hyde-parkig, mert egyebütt mindenütt megbiüntenék. Akkor azonban nálunk is szabad volt a gyepen pihenni, de meg játszani is, afféle ártatlan játékokat, amelyeket ma csak a gyerekek játszanak, szabad volt körbekapaszkodni, énekelni, labdázni, tollabdázni, fogócskázni és ipicsapacsozni. Hogy micsoda romantikus hely volt a múlt század végén a *városligeti tó*, azt egykoru fényképünk mutatja.

Míndez a nagy lét természetesen megismétlődhetett a már említett *Svábhegyen, Zugligetben*, a porosabb pesti oldalon pedig *Rákoson*, a környék szórakozásaiba beleértvén a cinkotai Nagyitcénél való tartózkodást is. Mai igényeinket talán nem mindenben elégíti ki a régi Magyarország nyári mulatozása, ha azonban kedélyt és szívet tudnánk cserélni a régiekkel, akkor belemennének a cserébe. Mondhatom, jól járnánk vele.

